

Posudek magisterské diplomové práce Marty Darom „Specifika překladu maghrebské frankofonní literatury – české překlady Tahara Ben Jellouna“ (ÚTRL FF UK 2011)

Magisterská diplomová práce Marty Darom je členěna do dvou částí – teoretické a praktické. Výborně nastylizovaná teoretická část (str. 8–36) se věnuje historii zemí Maghrebu a postkoloniální frankofonní literatuře v této oblasti. Specifičnost maghrebské francouzsky psané literatury autorka nahlíží skrze problematiku jazyka a základních témat jako např. identita, emigrace, rodina, gender atd. Samostatné kapitoly věnuje recepci maghrebské frankofonní literatury ve Francii a v České republice. Teoretickou část práce uzavírá medailon věnovaný spisovateli Taharu Ben Jellounovi v kontextu frankofonní literatury a jeho přijímání v českém prostředí.

Předností celé této části je komplexní shrnutí dosavadních poznatků dané problematiky v podobě přehledného, bohatě členěného výkladu, opírajícího se o odbornou literaturu a aktuální zdroje včetně dohledaných ohlasů otištěných v novinách a časopisech (zejména recenzí za posledních patnáct let). Velmi chválím přístup diplomantky k celé této části, jež se vyznačuje zralostí pohledu a zručnou stylizací. Nejednotnost názvu knihy *Nahý chléb – Nahý chleba* (str. 17, 25, 64) či tvarů *hammám, hamman, hammán, hamán* (str. 22, 38, 40, 44) považuji za drobnost na úrovni překlepu (i když by mne zajímalo, jak je to správně...).

Druhá, praktická část práce slibuje „analýzu originálu a rozbor dvou českých překladů se zaměřením na to, zda se překladatelům podařilo zachovat a převést charakteristické rysy originálu“. (str. 6) Materiálem k analýze a zhodnocení jsou dvě kapitoly z knihy Tahara Ben Jellouna *La Nuit sacrée* (Posvátná noc). Tento úsek diplomové práce, rovněž výborně nastylizovaný, má dle mého soudu jisté slabiny, které jsou důsledkem více věcí. Např. příliš úsporné analýzy poetiky originálu (str. 39–44), zjevně bez strategie, využitelné pro objektivní zhodnocení překladů (omezuje se na ne vždy funkční příklady prvků nestejné důležitosti: oslovení posluchačů vypravěčem, rytmus, symbolika, přímé řeči, pár reálií...) Skrovná svým rozsahem je i translátologická analýza (5 stran věnovaných překladu Lukavských a 3 strany překladu Pantůčka). Zvolený postup neumožňuje ve srovnání originálu a jednotlivých řešení překročit hranici lexikální úrovně. Problém vidím v tom, že ukázky tvoří pouze vždy jedna až dvě věty, vytržené z kontextu. Pak může činit problém objektivně posoudit vystižení některých důležitých hodnot překladatelské strategie jako výstavba textu (nebo alespoň věty – AČV), rytmus, stylistické nasazení atd. (Aby mohl hodnotitel této práce posoudit správnost komentáře překladu např. pouhého otcova oslovení Zahry „holčičko“, bez kontextu se neobejde; proto mne velmi mrzí, že analyzované texty nejsou v práci přítomny formou přílohy.)

Nicméně i když se spokojím s krátkými ukázkami, v řadě případů nemohu souhlasit s hodnoceními jednotlivých řešení. Jeden příklad za všechny: „*ta mère, une femme sans caractère, sans joie, (...) quel ennui!*“ – komentář věnuje pozornost pouze rozdělení věty a osamostatnění její části „*Taková nuda!*“ a nevidí, co se děje s významem při převodu první části „*ženě bez charakteru, bez radosti...*“, podobně u spojení „*mes mains creusaient avec rapidité et méthode*“ nevidí komentář problém v řešení „*metodicky*“ coby ekvivalentu za „*avec méthode*“. Obávám se, že doslovnost v překladu manželů Lukavských má hlubší dopad, než si je diplomantka ochotná připustit; jejich vynechávky vnímám méně tolerantně než ona (bezděčná opomenutí vypadají jinak). Nemyslím si, že zobecnění reálie (resp. její formální vypuštění, např. u slova „*babouches*“, které Pantůček řešil správně) nebo její chybné převedení (*mátový čaj* či výraz, který použije muezzin) je vzhledem k nižší frekvenci těchto prostředků u Ben Jellouna v porovnání s textem Chraibiho je věcí zanedbatelného významu. Tvzení, že „hlavní těžiště příběhu i jeho sdělení se nachází jinde“ a „z tohoto pohledu můžeme řešení překladu reálií a dalších charakterizačních prvků považovat za adekvátní a v daném kontextu za plně funkční“ se mi jeví jako poněkud alibistické.

Pokud jde o ukázky představující překlad S. Pantůčka, nemohu se ubránit dojmu, že jsou poněkud účelové, zvolené tak, aby se na nich potvrdilo, jak tohoto překladatele hodnotí samotní Lukavští. S argumenty odůvodňujícími Pantůčkovo archaické lexikum nesouhlasím (str. 50 nahoře) – jde o stylisticky „vyšší“ synonyma, jež jsou u Ben Jellouna legitimní. („Civilnosti“ vyjadřování postav,

zmiňované na str. 51 nahoře, protiřečí nejedna ukázka z originálu, zejména však oslovení na str. 54 nahoře typu „amis du Bien!“, „ó má sestro“ PL,55. Takové chápání „civilnosti“ u výrazně stylizovaného uměleckého textu, který je bohatý na prostředky vysokého stylu – za všechny uvedu triády na str. 41 nebo tendenci k „sekání“ vět – je podle mého názoru diskutabilní.)

I když jsem si vědoma obrovské zásluhy překladatelů Lukavských na uvádí maghrebské frankofonní literatury do českého kulturního prostředí, nemohu vždy soudit s diplomantčiny soudy a tvrzeními, uváděnými na stranách na str. 50, 51, 52 a dalších, jež jsou součástí závěrů (v textu práce jsem své poznámky vyznačila tužkou).

Přes výše uvedené výhrady jsem přesvědčená, že předložená práce Marty Darom je velice hodnotným příspěvkem k tématu. Doporučuji ji k obhajobě a mé navrhované hodnocení je **velmi dobré**.

V Praze 11. září 2011

PhDr. Šárka Belisová

